

УДК 339.97

Я. С. Тертичний, аспірант Донецького національного університету

**ДЕТЕРМІНАНТИ ВПЛИВУ ЦИФРОВОГО БІЗНЕСУ НА ГЛОБАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК**

В статті визначено вплив інформації та цифрового бізнесу на глобальні трансформації та розвиток суспільно-економічних процесів в світі. Проаналізовано переоцінку ролі та місця матеріально-речових факторів суспільного виробництва. Визначено масштаби інформаційного простору в світі та проведено аналіз динаміки цифрових трансформацій у світі останні 15 років. Проаналізовані регіональні особливості доступу до інформаційних мереж. Розроблено механізми впливу цифрових технологій на глобальний соціально-економічний розвиток, за рахунок яких відбувається зниження витрат на збирання інформації та корегуються методи управління персоналом підприємств. Визначено, що Інтернет підтримує нові моделі доставки, заохочує колективні дії, прискорює впровадження інновацій. Сформовано канали позитивного впливу цифрових технологій на економічний розвиток. Виявлено, що розповсюдження Інтернету може призвести до зростання торгівлі, підвищення ефективності використання капіталу і посилення конкуренції.

Ключові слова: глобальні трансформації, інформаційний простір, мережеві технології, інтернет-економіка.

Я. С. Тертичный**ДЕТЕРМИНАНТЫ ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОГО БИЗНЕСА НА
ГЛОБАЛЬНОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ**

В статье определено влияние информации и цифрового бизнеса на глобальные трансформации и развитие общественно-экономических процессов в мире. Проанализировано переоценку роли и места материально-вещественных факторов общественного производства. Определены масштабы информационного пространства в мире и проведен анализ динамики цифровых трансформаций в мире последние 15 лет. Проанализированы региональные особенности доступа к информационным сетям. Разработаны механизмы влияния цифровых технологий на глобальное социально-экономическое развитие, за счет которых происходит снижение затрат на сбор информации и корректируются методы управления персоналом предприятий. Определено, что интернет поддерживает новые модели доставки, поощряет коллективные действия, ускоряет внедрение инноваций. Сформированы каналы положительного влияния цифровых технологий на экономическое развитие. Выявлено, что распространение Интернета может привести к росту торговли, повышению эффективности использования капитала и усилению конкуренции.

Ключевые слова: глобальные трансформации, информационное пространство, сетевые технологии, интернет-экономика.

Ya.Tertychnyi**DETERMINANTS OF DIGITAL BUSINESS INFLUENCE ON GLOBAL
ECONOMIC DEVELOPMENT**

Influence of information and digital business on global transformations and development of socioeconomic processes in the world is determined in the article. It is analyzed revaluation of a role and the place material factors of social production. Scales of information space in the world are determined and the analysis of digital transformations dynamics in the world is carried out the last 15 years. Regional features of access to information networks are analyzed. Mechanisms of digital technologies influence on global social and economic development at the expense of which there is a cost reduction on collection of information are developed and personnel management methods of the entities are adjusted. It is determined that the Internet supports new delivery patterns, encourages

collective actions, and accelerates implementation of innovations. Channels of digital technologies positive influence on economic development are created. It is revealed that distribution of the Internet can lead to the trade growth, increase in efficiency of capital utilization and strengthening of the competition.

Keywords: global transformations, information space, network technologies, Internet economy.

Постановка проблеми. Глобальні трансформації, що відбуваються у світовій економічній системі, несуть цілий ряд структурних змін, нових тенденцій і закономірностей, серед яких, в першу чергу, необхідно відзначити формування холізму світу, глобалізації інформаційних потоків, зростання впливу доступу та швидкості отримання інформації на конкурентоспроможність міжнародних гравців в цілому та країн зокрема.

Інформація на сучасному етапі розвитку суспільства і світового господарства є найважливішим фактором суспільного виробництва, який можна визначити як систему збирання, обробки та систематизації різноманітних знань людини з метою використання їх у різних сферах життєдіяльності й насамперед в економічній сфері [7]. Виступаючи опосередкованою ланкою між наукою та виробництвом, інформація справляє суттєвий вплив на розвиток усіх суспільно-економічних економічних процесів. Завдяки розвитку інформації відбувається переоцінка ролі та місця матеріально-речових факторів суспільного виробництва.

Отже, за умов поглиблення глобальної інтеграції та посилення жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір.

Все частіше для характеристики сучасних процесів в суспільстві та світовому господарстві використовують поняття «економіка інформації», «інформаційне суспільство», «інформаційна глобалізація» тощо.

За визначенням проф. М.В.Багрова, глобалізація інформаційного суспільства – це 1) суспільство нового типу, яке формується в результаті глобальної соціальної революції, базисом якої є вибуховий розвиток та конвергенція інформаційних і телекомунікаційних технологій; 2) суспільство знання, де головним двигуном добробуту кожної людини і держави стає знання, яке набуває завдяки безперешкодному доступу до інформації та уміння її обробляти; 3) глобальне суспільство, в якому обмін інформацією не має кордонів – часових, просторових, політичних, де приймаються рішення щодо покращення всіх аспектів якості життя на основі наукової обробки даних та сучасного знання; 4) суспільство, яке сприяє як взаємопроникненню культур, так і відкриває кожному співтовариству нові можливості для самореалізації [7].

Всесвітня інформаційна мережа, знищивши монополію на інформацію, перетворила її користувачів із пасивних об'єктів інформування на активних суб'єктів самостійного відбору та поширення інформації, визначила переваги нового етапу розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Інтенсивний доступ до інформації чи знань визначає у сучасному суспільстві моделі навчання, культурного самовираження, соціальної активності тощо. В умовах глобалізації потужні потоки інформації та новітні технології засобів зв'язку ущільнюють інформаційне середовище. Сектор, пов'язаний з виробництвом знань, обробкою та розповсюдженням інформації, домінує в економіці найбільш розвинених країн. Спосіб виробництва та передачі знань, власне людина з її інтелектуальним потенціалом визначає темпи економічного розвитку та науково-технічного прогресу, є головним чинником розвитку постіндустріального суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми становлення інформаційно-мережевого суспільства, передусім економіки в глобальному й національному вимірах, досліджуються з наростаючою активністю. Дослідженню

проблематики розвитку мережевого бізнесу та інформаційної глобалізації присвячені роботи Д. Белла, А. Кінга, Б. Шнайдера, Т. Левітта, Х. Моуланна, А. Бебіка, Д. Лук'яненка, Т. Орехової, М. Багорова, А. Добровольської, Л. Ладиги та інших.

Метою дослідження є визначення детермінант розвитку мережевого бізнесу в умовах інформаційної глобалізації.

Основні результати дослідження. Інтернет і пов'язані з ним технології досягли країн, що розвиваються набагато швидше, ніж попередня технологічні інновації. Більш широкий доступ до інтернету призвів до вибуху у виробництві та споживанні інформації по всьому світу (рис. 1).

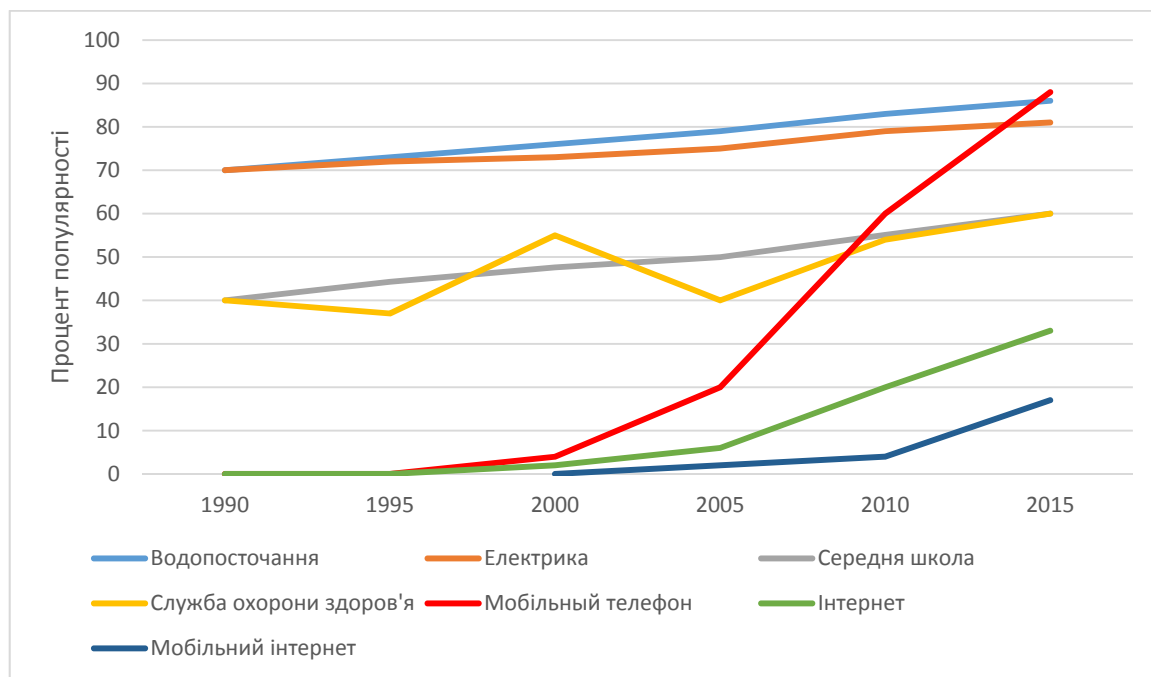

Рис. 1. Цифрові трансформації в дії, 1990-2015 рр. [8]

В той час як Інтернет досяг майже всіх країн, швидкість, інтенсивність його використання була нижче в бідніших країнах, в значній мірі тому, що він не має широкого поширення в цих країнах. В середньому 8 з 10 осіб в країнах, що розвиваються, мають власний мобільний телефон, і число неухильно зростає.

Майже 9 з 10 підприємств з високим рівнем доходу ОЕСР (Організація економічного співробітництва і розвитку) країн мали широкосмугове підключення до Інтернету в 2010-14 рр, в порівнянні з 7 для країн із середнім рівнем доходу і 4 з низьким рівнем доходу країни. Але темпи впровадження більш витончених технологій, такі як захищені сервери, корпоративні мережі, управління запасами, і електронної комерції значно нижче, в більшості країн, що розвиваються.

Уряди країн все більше використовують цифрові технології, і велика частка державних робочих місць в країнах, що розвиваються є інтенсивніші з точки зору впровадження інформаційних та комп'ютерних технологій, ніж в приватному секторі. До 2014 року всі 193 держав-членів Організації Об'єднаних Націй (ООН) мали національні веб-сайти: 101 з них дозволяють громадянам створювати особисті онлайн рахунки, 73 - подати податки на прибуток, 60 - зареєструвати бізнес. Для найбільш загального базового управління адміністративною системою 190 держав-членів автоматизували фінансове управління, 179 - використовують електронні системи для митного оформлення, 159 - для управління податками.

148 з них мали деяку форму цифрової розпізнавальної системи, 20 - багатоцільової цифрової розпізнавальної катіонної платформи. До сих пір країни, що розвиваються інвестували більше в автоматизацію функцій back-офісу, ніж в секторі послуг, спрямованих на обслуговування громадян і підприємств.

Відставання в цифровому доступі і використанні інформації зберігається. Життя більшості людей в світі залишаються майже не зворушені щодо цифрової революції. Тільки близько 15 відсотків можуть дозволити собі доступ до широкосмугового зв'язку Інтернет. Майже 2 мільярди людей не мають мобільних телефонів, і майже 60 відсотків населення не мають доступу до Інтернету. Найбільша частка населення, яке не має доступу до Інтернету проживає в Індії і Китаї, але більше 120 мільйонів людей, які також не користуються Інтернетом, проживають в Північній Америці.

У всьому світі майже 21% домогосподарств з низькими доходами в не мають доступу до мобільних телефонів, а 71 відсотків не мають доступу до Інтернету. В Африці залишається значним цифровий розрив між демографічними групами залишається. Жінки рідше, ніж чоловіки використовують власні цифрові технології. Прогалини ще більше між молоддю (20 відсотків), а також тих, хто старше 45 років (8 відсотків). Збільшення зв'язку має обмежений ефект в зниженні інформаційної нерівності. Наприклад, запитів в Вікіпедію з Гонконгу (Китай) більше, ніж від усієї Африки разом узятої, незважаючи на те, що Африка має в 50 разів більше користувачів Інтернет. Обсяг інформації, опублікованої в Інтернеті, і її походження, часто відповідає тому, що кожен бачить в реальному світі. Наприклад, 85 відсотків контенту, який індексується за допомогою Google надходить зі Сполучених Штатів, Канади, і Європа, відповідає частці глобальних Науково-методичних журналів, що публікуються в цих країнах. Насправді, інформація про вироблені і споживані товари і послуги в цифровій економіці має мало відношення до кількості користувачів цифрові технології. З огляду на, що майже одна п'ята населення світу не грамотна, поширення цифрових технологій самі по собі навряд чи покладе край глобальному розриву в знаннях.

Країни, які є містком у розділенні за доступом до цифрових технологій, часто стикаються з новим розривом у цифрових можливостях. У Європейському союзі (ЄС), підприємства більше ймовірно, ніж громадяни використовують Інтернет, щоб взаємодіяти з Урядом. У країнах, де існують електронні уряди, користування фізичними особами Інтернетом, пов'язане з освітою, зайнятістю, міським місцем проживання.

Долаючи інформаційні бар'єри цифрові технології можуть зробити продукти більш інклюзивними, енергозощаджувальними, і інноваційними (рис. 2).

Рис. 2. Механізми впливу цифрових технологій на глобальний соціально-економічний розвиток

В міру того, як Інтернет сприяє розробці цифрових технологій значно розширилася інформаційна база, знизилась витрати на отримання інформації, і розширилося створення інформаційних товарів. Це сприяло пошуку, узгодженню і обміну інформацією та підвищенню організації і спільної роботи серед економічних агентів-впливу. Зміни не обмежуються економічними операціями, вони також мають

вплив на участь жінок у робочій силі, легкість спілкування для людей з обмеженими можливостями, і спосіб, яким люди проводять своє дозвілля.

За рахунок зниження витрат на отримання інформації і її більшої доступності, цифрові технології можуть зробити нові транзакції більш можливими. Виробники використовують інвентаризацію і управління ланцюжками поставок в режимі он-лайн.

По-друге, цифрові технології допомагають менеджерам краще контролювати своїх працівників, політикам контролювати постачальників послуг, працівники використовують технології, щоб стати більш продуктивним, таким чином, підвищення ефективності використання цифрових технологій повертається в людський капітал.

Нульова гранична вартість залучає нових продавців і покупців через Інтернет-платформи, створюючи добродесні мережеві ефекти, де прибуток покупця зростає тим більше, чим більше продавців приєднується до мережі, і навпаки. Чим більше аукціонний сайт привертає учасників торгів, тим більше продавці використовують його, пошукова система стає більш корисною, чим більше здійснюється пошуків. Масштаб і нульові граничні витрати пояснюють, чому багато сайтів соціальних мереж стають кращими транспортні засоби для соціальної мобілізації і політичні протестів. Забезпечуючи спілкування і співробітництво, Інтернет підтримує нові моделі доставки, заохочує колективні дії, прискорює впровадження інновацій.

В інтернет-економіці всі три механізми, які представлені на рисунку 2 часто працюють разом, формуючі нову комплексну реальність (рис. 3). Багато інтернет-бізнесу або послуг використовують платформу або модель "двосторонній ринок". Платформа дозволяє зустрітися покупцям з продавцями або користувачам послуг з провайдерми.

Результати позитивного впливу цифрових технологій на економіку представлено на рисунку 3.

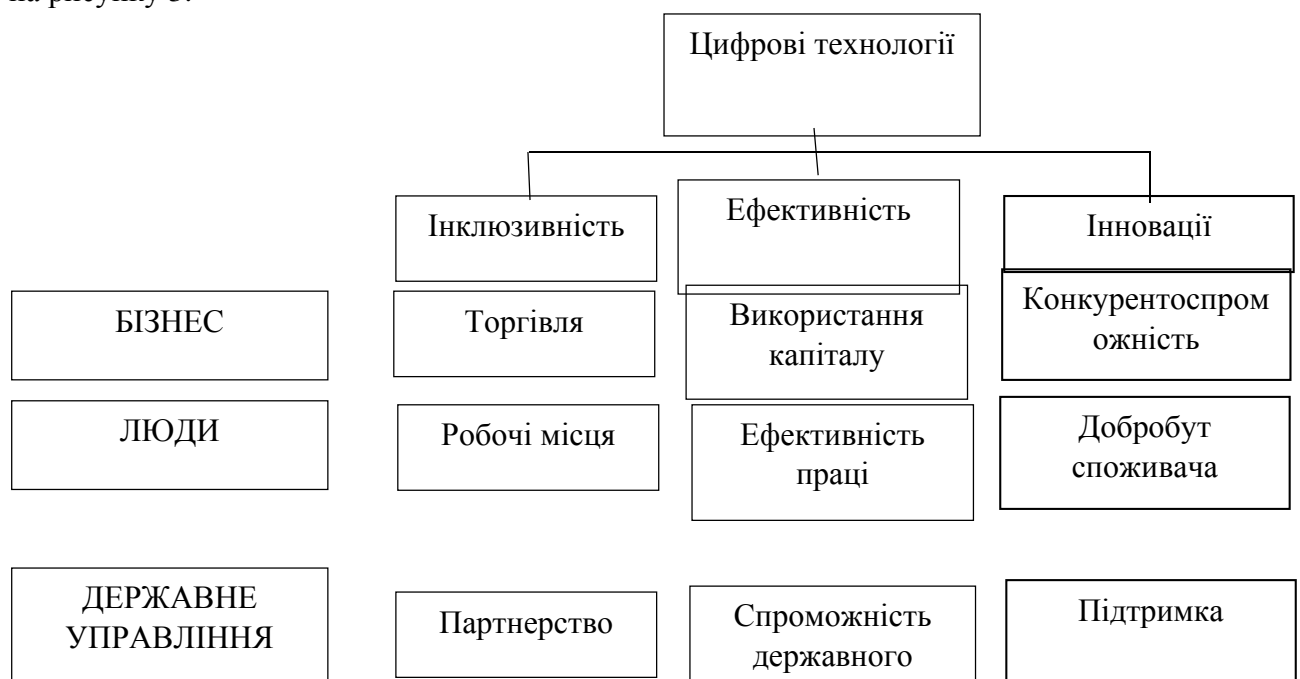

Рис. 3. Канали впливу цифрових технологій на розвиток бізнесу, суспільства та державного управління

Інтернет сприяє включенню фірми в світову економіку, розширенню торгівлі, підвищенню продуктивності капіталу та інтенсифікації конкуренції на ринку, яка в свою чергу сприяє інноваціям. Це відкриває нові можливості для домашніх господарств шляхом створення робочих місць, використання людського капіталу, що виробляє споживчий надлишок. Все це дозволяє громадянам отримати доступ до суспільних

послуг, зміцнює потенціал уряду, і служить платформою для вирішення суспільством колективних проблем. Ці позитивні результати цифрових технологій не є автоматичними, але в багатьох випадках вони можуть принести додатковий прибуток.

Інтернет може призвести до зростання торгівлі, зростання ефективності використання капіталу використання і посилення конкуренції. Сектор ІКТ є досить скромною частиною економіки в цілому. Його частка у ВВП становить близько 6 відсотків в країнах-членах ОЕСР і значно менше в країнах, що розвиваються. В Сполучені Штати Америки, де розташовується 8 з 14 найбільших технологічних компаній в світі внесок сектору ІКТ в ВВП становить близько 7 відсотків. Цей показник в Ірландії становить 12 відсотків – країна, що не може похвалитися своєю власною Силіконовою долиною, але привертає багато закордонних фірм через конкурентоспроможність середовища для бізнесу та сприятливі податкові ставки. У Кенії, для якої характерний найбільший сектор ІКТ в Африці, додана частка ІКТ-послуг в ВВП складала в 2013 році 3,8 відсотка.

Внесок капіталу ІКТ в зростання ВВП був досить постійним протягом останніх двох десятиліть. Але у зв'язку із швидкою дифузєю цифрових технологій в країнах, що розвиваються цей показник може швидко зрости в майбутньому.

Таким чином, швидке впровадження цифрових технологій в економіку призвело до того, що її позитивні здобутки широко розосереджені та їх непрямий вплив на зростання важко оцінити. Інтернет став невід'ємною частиною інфраструктури країни і, фактично, фактором виробництва в будь-якій діяльності в сучасній економіці.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. King A. S. The First Global Revolution: A Report by the Council of the Club of Rome / A. S. King, B. Schneider. – N. Y., 1991.
2. Mowlana H. Global Communication in Transition. The End of Diversity? / H. Mowlana. – Thousand Oaks, London, New Delhi, 1996.
3. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарлза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора. Пер. з англ. В. Шовкун. Наук. ред. перекладу д.філос.н. О.Шевченко. – К.: Вид-во Соломії Павличко "ОСНОВИ", 2003. – 503 с.
4. Khmae K. The Borderless World: Power and Strategy in the Interlinked Economy / K. Khmae. – Fontana, 1990.
5. Ладига Л.И. Глобальное информационное общество: позитивные и негативные стороны / Л.И. Ладига // Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Глобалізація інформаційного суспільства й інтеграційні процеси: стан та перспективи розвитку». – Луганськ, 2011. – С. 64-68.
6. Добровольська А.Б. Інформаційний простір: проблеми становлення нової якості національного росту / А.Б.Добровольська // Режим доступу: http://www1.nas.gov.ua/publications/books/serii/academy/1102010/Documents/2010_03/a14.pdf
7. Хільчевська І. Г. Інформаційна глобалізація: сучасні тенденції та перспективи / І.Г. Хільчевська // Режим доступу: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/050xilch.pdf>
8. World Development Report: Digital Dividends. – World Bank Group. – 2016. – 359p.